

עין משפט‏¹‏ **גזר מצוה**‏²‏

לח:

הַלְבַּתָּא גִּבְרַתָּא אִיבָא דְּמִשְׁמַע מִמְּנַהּגָא דְּהֶלְלָא. צמקוס של רצא היו כולם בקיאים צהללו והיו כולם קוראים את

ההלל עם שלים צבור כמו שאנו קוראים עכשיו ולא היו סומכים עליו לשנות צהנך דוכתי דמפרש

הלכתא "גיברתא איבא למשמע ממנהגא דהלילא הוא אומר הללויה והן אומרים הללויה מבאן שמצוה לענות הללויה הוא אומר יִהְלְלוּ עבדי ה' והן אומרין הללויה מבאן שאם היה גדול מקרא אותו עונה אחריו הללויה הוא אומר הודו לה' והן אומרים הודו לה' מבאן שמצוה לענות ראשי פרקים אתמר נמי אמר רב חנן בר רבא מצוה לענות ראשי פרקים הוא אומר אנא ה' הושיעה נא והן אומרים אנא ה' הושיעה נא מבאן שאם היה קטן מקרא אותו עונין אחריו מה שהווא אומר הוא אומר אנא ה' הצליחה נא והן אומרים אנא ה' הצליחה נא מבאן שאם בא לכפול כופל הוא אומר ברוך הבא והן אומרים בשם ה' יִמְכָּאן לשומע כעונה בעו מיניה מרבי חייא בר אבא שמע ולא ענה מהו אמר להו חבימיא וספריא ורישי עמא ודרשיא אמרו ^(א)שמע ולא ענה יצא אתמר נמי אר"ש בן פוי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא מנין לשומע כעונה דכתיב יֵאֵת ^(ב)(הדברים) אשר קרא ^(א)(יאשיהו) וכי יאשיהו קראן והלא שפן קראן דכתיב ויקראהו שפן (את כל הדברים האלה) לפני המלך אלא מבאן לשומע כעונה ודילמא בתר דקראהו שפן קרא יאשיהו אמר רב אחא בר יעקב לא סלקא דעתך דכתיב יֵעֶן רַךְ לַבָּבֶךָ ותכנע לפני ה' בשמעך (את הדברים האלה) בשמעך ולא בקראך אמר רבא לא לימא איניש ברוך הבא והדר בשם ה' אלא ברוך הבא בשם ה' בהדרי ^(א)(אל"ל רב ספרא משה

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

הלכסא גיצרסא. הלכות גדולות: **ממנהגא דהלילא**. ממה שאנו רואים שנוהגין עכשיו ציימינו צבתי כנסיות כדמפרש ואזיל שהיו נוהגין לענות הללויה שמי פעמים ולא יותר ואומרים כל ההלל עם המקרא עד הודו ועונין הודו אחריו וחוזרין וקורין עמו עד אנא ועונין אנא הושיעה נא ואנא הצליחה

נא אחריו כמו שאנו עושין ואין זו כקריאת הראשונים שהיו עונים הללויה על כל דבר כדאמרין צמתינן דהכא ובסוטה (דף ל:): ואמר רצא ממנהג של עכשיו אנו למדים מהו עיקר קריאת הלל כשתיקנוהו תחילה לפי שהכל חייבין בקריאתו ואין הכל צקיפין צו תקנו אחד קורא ואחרים שומעים והכל עונים מקלָת ועכשיו שכל בני כנסיותינו צקיפין וקורין אותו כולו ואעפ"כ עונין שמי פעמים הללויה והודו לה' ואנא מבאן אנו יכולים ללמוד מה תקנו הראשונים לענות למי שאין צקיפין ולצקיפין: **הוא אומר הללויה והן אומרים הללויה מבאן שמצוה לענות הללויה**. ממה שאנו נוהגין שהמקרא פותח צהללויה ואנו שותקין ועונין אחריו הללויה והוא שותק ואין אנו מתמילין לקרות עמו כסדר שאנו גומרים עמו שאר ההלל למדין אנו מכאן שמצוה לענות הללויה צפמיחתו ואפילו לצקיפין: **הוא אומר הללו עבדי ה' והם אומרים הללויה מבאן שאנו שגדול ממה שנוהגין עכשיו לענות עוד הללויה פעם שניה ושאר הלל קורין כולן עמו אנו למדין תקנה הראשונה מי שאינו צקי או צקי ואינו גומר אלא סומך על המקרא דיו לענות הללויה על כל דבר ודבר ולפיכך החזיקו עכשיו צמנהג הזה לסמוך צהללו עבדי ה' על המקרא ולענות הללויה לדעת תקנה ראשונה ולא תשתכח שמותר צכל הלל לסמוך עליו ולענות:**

הללויה למי שאינו צקי: **הוא אומר** הודו. והן שותקין ואחר כך עונין: **מבאן**. צבראשי פרקים צריכין לענות ראשי פרקים עצמן ולא סגי ליה צהללויה ומיהו אָנן דגמרינן כוליה לא צריכינן אלא צצה החזיקו שלא תשתכח תקנה הראשונה למי שאינו גומר: **הוא אומר אנא והם אומרין אחריו אנא**. ואין זה מראשי פרקים צזה החזיקו להיות סימן לעיקר תקנה למי שסומך על המקרא שפעמים שצריך לענות אחריו כל דבר ודבר שהוא אומר והיכי דמי כגון מי שהיה קטן מקרא אותו כדמנן צמתינן: **הוא אומר אנא ה' הצליחה נא**. והן שומעין ואחר כך עונין סימן זה החזיקו לדעת שהרצוה לכפול את ההלל כופל כמו שזה נכפל שהרי שומע כעונה כדלקמן ואלו שומעין ועונין הרי זו כפילה. וכל הני מבאן דקאמר רצא מבאן לקטן המקרא כו' מבאן שאם צא לכפול לאו דווקא דהוא הדין נמי מני למילף איפכא מאנא הושיעה נא שאם צא לכפול ומאנא הצליחה נא לקטן המקרא אלא אשמעינן שלא על חסם החזיקו אלו שגומרינן את ההלל לענות דברים הללו אלא כדי ללמוד מהם תקנות הללו שתקנו נביאים לישראל: **הוא אומר ברוך הבא והם אומרים צסם ה'.** ובצרוך הבא סומכין עליו ואין עונין לא התיצות עצמן ולא הללויה מבאן נלמד לשאינו יודע לא לקרות ולא לענות אם שמע וכיון לצו לשמוע אף על פי שלא ענה יאל. וכן למתפללין צצבור ושלים צצור אומר ^(א)קדיש או יאל שמיא רצא ישתקו צתפלתן וישמעו צכוונה והרי הן כעונין וכשיגמורו הקדושה יחזרו לתפלתן וכן יסד רצ יהודאי גאון צה"ג כדפירש צקונטרס וקשה מהא דאמרין פרק מי שמתו (ברכות דף כא:): אם יכול להתחיל ולגמור עד שלא יגיע שלים צצור לקדושה יתפלל ואם לאו לא יתפלל ^(א)וי"א שם כן צמודים ולמה לן כולי האי יתפלל כדרכו ולכשיגיע שם ישתוק אלא ודאי אם היה שותק היחה שמיעתו הפסקת תפלתו ומיהו שמא אע"ג דשומע כעונה מ"מ עונה עדיק ומנהו מן המוצתרי: **אמר רבא לא לימא איניש ברוך הבא והדר בשם ה'.** תימה דצסוף מצות חלילה (יצימות דף קו: ושם) אמר צציי האי מאן דמקרי חלילה לא ליקרי לדידה לא לחודי' ואצה [יצימין] לחודיה דמשמע אצה יצימי אלא לא אצה יצימי צצת אחת ולא ליקרי לדידה לא לחודיה וחפצתי [לקחתה] לחודיה דמשמע חפצתי לקחתה אלא לא חפצתי לקחתה צפעם אחת אמר רצא אפסוקי מלתא לית לן צה ויש לומר לצבתר דשמע הכי מרצ ספרא צצרה: אצל

שאין אחר מקרא אותו לא לימא צרוך הבא וינשים צינתיים והדר צסם ה' דלא קיימא אצכרה אמילתא דלעיל ומיחזי כמוציאו לצטלה: משה

מסורת הש"ס

(א) (ברכות מה:), (ב) (ש"ל כל דברי הספר), (ג) (ש"ל מלך יהודה), (ד) (ש"ל מ"ן, (ה) (ש"ל קדושה), (ו) גי מהר"ם וכן אמר' שם צמודים ולמה לן, (ז) נע' מוספות צרכות כא: ד"ה עד וכו' האריכו יותר צציאור],

תורה אור השלם

1. דללו יח דללו עבדי יי דללו את שם יי: תהלים קיג א
2. באר יי דנגני מביאי רצה אל המקום הזה ועל ישיביו את כל דברי הספר אשר קרא מלך ייודד: מלכים ב כב טז
3. יען רך לבבך ותכנע מפני יי בשמעך אשר דברתי על המקום הזה ועל ישיביו להיות לשמה ולקללה ותקערי את בנדיך ותכבה לפני וגם אנכי שמעתי נאם יי: מלכים ב כב יט

הגהות הב"ח

(א) "ש"י ד"ה הוא אומר הללו וכו' שגדול מקרא אותו שעונה: (ב) תוס' ד"ה מבאן וכו' כגדול המקרא את וכו' עונה ראש פ' ראשון על כל צצרי: